

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า

การสร้าง ■ คุณค่า ให้กับชุมชน (ท้องถิ่น) ด้วยเศรษฐกิจ พอเพียง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิติสันต์

การสร้างคุณค่าให้กับชุมชน (ท้องถิ่น) ด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภา ปิติสันต์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data.

พัลลภา ปิติสันต์.

การสร้างคุณค่าให้กับชุมชน (ท้องถิ่น) ด้วยเศรษฐกิจพอเพียง.--กรุงเทพฯ :
สถาบันพระปกเกล้า, 2561.

136 หน้า.

1. การปกครองท้องถิ่น. 2. การบริหารรัฐกิจ - ส่วนภูมิภาค. I. ชื่อเรื่อง.
352.14

ISBN = 978-616-476-009-7

วปท.๖๑-๒๓-๑๐๐๐.๕๐

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๑ จำนวนพิมพ์ ๑,๐๐๐ เล่ม

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล
อติพร แก้วเปี้ย

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ อาคารบี ชั้น ๕

เลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐๒-๑๔๑๙๕๖๓-๗๗ โทรสาร ๐๒-๑๔๓๘๐๗๕

เว็บไซต์ www.kpi.ac.th

พิมพ์ที่

บริษัท เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด

๗๔๕ ถนนนครไชยศรี แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐๒-๒๔๓-๙๐๔๐-๔ โทรสาร ๐๒-๒๔๓-๓๒๒๕

คำนำ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับประเทศ โดยการนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในระดับชุมชน หรือที่เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงระดับก้าวหน้า นั้น จะเน้นที่ ความพอเพียงในระดับชุมชนท้องถิ่น เริ่มจากการพึ่งพาตัวเองได้ ด้วยอาหาร พลังงาน ปัจจัยการผลิต และองค์ความรู้ของชาวบ้าน ในชุมชน มีความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน สามารถจัดการชุมชน สังคมท้องถิ่นให้อยู่กันได้ ดูแลเรื่องสุขภาพโรคร้ายไข้เจ็บใน เบื้องต้นได้ มีความรู้ที่จะแก้ไขปัญหา วิฤตการณ์ และใช้ชีวิต อยู่อย่างเหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อม เข้าใจธรรมชาติ อยู่แบบ พึ่งพาอาศัยกัน เกื้อกูลกัน หลังจากพึ่งพาตนเองในชุมชนได้แล้ว มาสู่การรวมกลุ่มกัน เกิดการแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังและความสามารถของตน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและ เกิดภูมิคุ้มกันซึ่งกันและกัน รวมถึงการอยู่กันอย่างมีคุณธรรม เพื่อให้กลุ่มสามารถยืนหยัดอยู่ได้ จนสุดท้ายนำไปสู่การรวมพลัง สร้างเครือข่ายให้เชื่อและปฏิบัติในวิถีที่ไปด้วยกันได้ และ กลายเป็นพลังสร้างสรรค์ ผลักดันวิถีชุมชนท้องถิ่นเกิดการสร้าง คุณค่าทั้งระบบ ให้ทุกกลุ่มในชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป ด้วยกัน

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จโดย การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ร่วมกับการวิจัยเอกสาร (Documentary research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถยกมาเป็นบทเรียนในการสร้างคุณค่าให้กับชุมชนท้องถิ่นโดยอาศัยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดยหนังสือเล่มนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นการเล่าถึงที่มาของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและคำอธิบายโดยเฉพาอย่างยิ่งความหมายในบริบทของการดำเนินงานในระดับชุมชนท้องถิ่น ผู้เขียนเชื่อว่าการเริ่มต้นจากการเข้าใจอย่างแท้จริงในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นทั้งวิธีการและผล (Mean and end) จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้จริง

สำหรับส่วนที่ ๒ ผู้เขียนเริ่มจากการนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งแม้ภูมิสังคมจะต่างกัน แต่ด้วยที่สังคมไทยเป็นสังคมการเกษตร ผลของปัญหาในแต่ละชุมชนท้องถิ่นจึงหนีไม่พ้นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ความยากจน การย้ายถิ่นในการทำงาน ดังนั้นผู้เขียนจึงให้ความสำคัญกับความรู้ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นต่อการตัดสินใจ การดำเนินงาน ตรวจสอบควบคุมและแก้ปัญหา รวมถึงการรับผิดชอบต่อผลกระทบและการจัดการผลประโยชน์ ซึ่งต้องมีรากฐานมาจากความต้องการของชาวบ้านในท้องถิ่นเป็นหลัก

ส่วนที่ ๓ ผู้เขียนนำเสนอตัวอย่างของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เป็นอย่างดีในแต่ละชั้น

เนื่องจากในงานพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนนั้น การดำเนินงานต้องเป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน คือ ขั้นอยู่รอด ขั้นยืนหยัดรวมกลุ่ม และขั้นยั่งยืน ด้วยระบบขยายผล สร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ผู้เขียนจึงยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่ทำได้โดดเด่นในแต่ละขั้นมาประกอบ ทั้งนี้กรณีศึกษาดังกล่าวบางกรณีศึกษาในปัจจุบันอาจพัฒนาจากขั้นแรกคือ อยู่รอด ไปสู่ขั้นที่สองของการยืนหยัดได้เป็นอย่างดีแล้ว

ส่วนที่ ๔ เป็นบทส่งท้าย ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอโดยการสรุปผ่านบทเรียนจากกรณีศึกษาต่าง ๆ รวมถึงการให้ความคิดเห็นต่อเรื่องความท้าทายที่หากชุมชนท้องถิ่นได้ต้องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ต้องตระหนักถึงกับดักที่อาจเกิดขึ้น

ท้ายสุดผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลจากหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่มีสนใจศึกษาหรือผู้ที่ต้องการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าที่แท้จริงต่อชุมชนท้องถิ่น ไม่ใช่แค่เพียงมูลค่าที่ฉาบฉวยทางเศรษฐกิจเท่านั้น และผู้เขียนขอขอบคุณ สถาบันพระปกเกล้า ที่เห็นความสำคัญของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับชุมชนและให้การสนับสนุนในการจัดทำหนังสือเล่มนี้

สารบัญ

หน้า

คำนำ		III
บทที่ ๑	หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy philosophy)	๑
บทที่ ๒	ปัญหาชุมชน (Community problem)	๒๓
บทที่ ๓	ถอดรหัสความสำเร็จจากกรณีศึกษา (Best practices)	๓๙
บทที่ ๔	บทส่งท้าย (Epilogue)	๑๐๗
บรรณานุกรม		๑๑๖
ดัชนีค้นคำ		๑๒๕
ประวัติผู้เขียน		๑๒๘